

Historia

Historia Biblioteki Publicznej w Żninie sięga roku 1945, a jej korzenie lat międzywojennych. Tak jak nazwy tak zmieniał się zasięg oddziaływania biblioteki. Początkowo Powiatowa..., Powiatowa i Miejska..., Rejonowa ..., Gminna..., a obecnie Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna rozbudowywała sieć bibliotek, zmieniała lokale, pozyskiwała środki na zakup księgozbioru. Po wielu latach starań stworzony został pewien model biblioteki satysfakcjonujący czytelników.

W okresie międzywojennym w powiecie żnińskim największe zasługi na polu czytelnictwa posiadało Towarzystwo Czytelń Ludowych - najstarsza organizacja oświatowa w Polsce. W Żninie istniała już od 1920 roku Powiatowa Biblioteka Czytelń Ludowych nosząca imię Henryka Sienkiewicza. Biblioteka ta posiadała 7 000 woluminów, a korzystało z niej 600 czytelników rocznie.

Od 1935 roku istniała w Żninie również Centrala Bibliotek Ruchomych, która wypożyczała małe komplety książek dla niektórych wsi. Własne "biblioteki" posiadały także, niektóre żnińskie towarzystwa oraz Magistrat.

Jak wynika z powyższego zbiory biblioteczne w okresie międzywojennym w bibliotekach powiatu żnińskiego były niewielkie, ale i one podzieliły los innych polskich książek.

Już w pierwszych latach okupacji cały księgozbiór publiczny i prywatny został wywieziony do Kościelca i spalony.

W pierwszych miesiącach wolności Inspektor Szkolny w Żninie, równocześnie z uruchomieniem szkół w powiecie żnińskim, zarządził ogólną zbiórkę książek. Nauczyciele ze szkół wiejskich zebrali 100 książek i 100 książek, tak zwanych podworskich, przekazali Cenzor Prasowy.

Te dwie cyfry stanowiły załączek **Biblioteki Powiatowej**, która powstała w końcowych dniach miesiąca maja 1945 roku.

Kierownictwo biblioteki powierzono znanej i cenionej działaczce Towarzystwa Czytelń Ludowych, nauczycielce Janinie Żnińskiej Szwajcerowej, która wraz z Marią Bartkowiak - Hernet rozpoczęła pracę związaną z tworzeniem sieci bibliotek w powiecie żnińskim.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie na koniec 1945 roku posiadała księgozbiór wielkości 200 tomów, 90 czytelników i 930 wypożyczeń. Biblioteka mieściła się w lokalu przy ul. 700-lecia, w pomieszczeniach hotelu "Basztowy".

W 1946 roku powstała w Żninie druga biblioteka nosząca nazwę Miejskiej Biblioteki Publicznej imienia Mariana Rapackiego. Fundatorami tej biblioteki były żnińskie spółdzielnie - Powszechna Spółdzielnia Spożywców "Społem", Powiatowy Związek Spółdzielni Samopomoc Chłopska, Gminna Spółdzielnia Mleczarska i Bank Ludowy. Kierownictwo tej placówki powierzono nauczycielce Barbarze Lubik-Derechowej.

Miejska Biblioteka mieściła się pierwotnie w jednym z pomieszczeń Biblioteki Powiatowej. Z dnia na dzień wzrastała jednak liczba książek i zachodziła konieczność powiększania lokali biblioteki. W latach 1947 - 1949 Miejska Biblioteka Publiczna zmieniła więc swój lokal - najpierw umiejscowiono ją w lokalu przy ul. Śniadeckich 26, następnie przy ul.Śniadeckich 16, a jeszcze później otrzymała trzy pomieszczenia przy Placu Wolności 11. Zorganizowano tam wypożyczalnię i czytelnię. Od 1951 roku kierownictwo Miejskiej Biblioteki Publicznej objęła Jadwiga Lubikowa. W 1947 roku Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie otworzyła Gminne Biblioteki Publiczne w Rogowie i Gąsawie, a w 1949 roku Miejską Bibliotekę Publiczną w Janowcu Wlkp. oraz biblioteki Żnin - Wschód, Żnin - Zachód, Żarczyn i 60 punktów bibliotecznych. Kolejne lata 50 - te zapoczątkowały funkcjonowanie następnych placówek bibliotecznych uzupełniających istniejącą już sieć - tabela.

Powstawanie sieci placówek bibliotecznych Powiatu Żnińskiego 1945 - 2004

Rok powstania	Placówki biblioteczne	
	Gmina Żnin	Powiat Żnin
1945	Biblioteka Powiatowa w Żninie.	
1946	Miejska Biblioteka Publiczna w Żninie.	

1947		Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie. Gminna Biblioteka Publiczna w Gąsawie.
1949	Biblioteka Żnin - Wschód (zlikwidowana w 1992 r.). Biblioteka Żnin - Zachód. Biblioteka w Żarczynie (przeniesiona do Dziewierzewa, w 1975 r. zaliczona do gminy Szubin).	Miejska Biblioteka Publiczna w Janowcu Wlkp.
1954	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Żninie (połączenie).	Biblioteka w Żernikach
1955	Biblioteka w Jaroszewie (przeniesiona w 1982 r. do Brzyskorzystewka). Biblioteka w Słębowie (zlikwidowana w 1991 r.).	Biblioteka w Świątkowie.
1957	Biblioteka w Bożejewicach (zlikwidowana w 1992 r.).	Biblioteka w Laskach Wielkich.
1961		Biblioteka w Gościeszynie.
1963	Biblioteka w Gorzycach.	
1967		Biblioteka w Gączu (przeniesiona do Sarbinowa II w 1981 r.).
1975	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Żninie zmienia nazwę na Rejonowa Biblioteka Publiczna w Żninie.	
1983	Filia przy Zespole Opieki Zdrowotnej w Żninie (zlikwidowana w 1993 r.).	
1992	Rejonowa Biblioteka Publiczna w Żninie zmienia nazwę na Gminna Biblioteka Publiczna w Żninie.	Biblioteka w Żninie przestała pełnić merytoryczną kontrolę nad placówkami powiatu.
1993	Filia Nr 1 w Żninie (ul. Żytnia 1).	
2000	Gminna Biblioteka Publiczna w Żninie zmienia nazwę na Biblioteka Publiczna w Żninie.	
2004	Powierzenie zadań powiatowej biblioteki publicznej Bibliotece Publicznej w Żninie i zmiana jej nazwy na Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie obejmuje opieką merytoryczną: Miejską Bibliotekę Publiczną w Barcinie, Miejską Bibliotekę Publiczną w Janowcu Wlkp., Miejską Bibliotekę Publiczną w Łabiszynie, Gminną Bibliotekę publiczną w Rogowie, Gminną Bibliotekę Publiczną w Gąsawie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie kronik biblioteki.

Z trudnościami lokalowymi borykała się również Powiatowa Biblioteka, ze względu na konieczność rozbudowy zakładu gastronomicznego PSS "Społem", musiała opuścić "sale kominkowe" hotelu "Basztowy" i zająć nieprzystosowane pomieszczenia przy Pl. Wolności 17.

W roku 1954 nastąpiło połączenie Powiatowej ... i Miejskiej Biblioteki Publicznej w jedną placówkę, która od tej chwili nosiła nazwę **Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żninie**. Miejszem pracy obu

połączonych bibliotek stał się lokal przy Placu Wolności 11(dotychczas zajmowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną). Ze względu na szczupłość pomieszczeń konieczną okazała się likwidacja czytelnicy.

W sierpniu 1957 roku odeszła do pracy w szkolnictwie Janina Żnińska Szwajcerowa, a kierownictwo biblioteki objęła Elżbieta Żurawska , która kierowała placówką 25 lat.

Z dnia na dzień rosły zbiory biblioteczne, zwiększała się liczba czytelników i rosły ich wymagania. Władze miasta i powiatu , wychodząc im na przeciw, przydzieliły nowy lokal przy ul. Śniadeckich 21, którego otwarcie nastąpiło w maju 1968 roku .Zorganizowano w nim czytelnicy, wypożyczalnię z wolnym dostępem do półek, magazyny i pracownie, a w późniejszym okresie oddział dla dzieci. Lokal ten na miarę ówczesnych lat należał do jednych z nowoczesniej i funkcjonalniej urządzonych.

Rok 1975 przyniósł nowy podział administracyjny kraju likwidujący powiaty i tworzący gminy. Powiatowa i Miejska Biblioteka otrzymała wówczas nazwę Rejonowej Biblioteki Publicznej i zmieniła nieco zasięg swojego oddziaływania (zgodny z podziałem administracyjnym). W gminie Żnin istniały wówczas:

- Rejonowa Biblioteka Publiczna w Żninie
- Filia Żnin - Wschód w Żninie
- Filia w Jaroszewie (w 1982 r. przeniesiona do Brzyskorzystewka)
- Filia w Gorzycach
- Filia w Bożejewicach
- Filia w Słębowie

oraz od 1983 roku

- Filia przy ZOZ w Żninie

Z dniem 31 grudnia 1982 roku odeszła na emeryturę Elżbieta Żurawska. Ster biblioteki, na krótki okres czasu, przejęła Irena Potulna , następnie Czesława Żygulska .Kolejna zmiana dyrektora nastąpiła 15 listopada 1983 roku, funkcję tę objęła Jadwiga Jelinek, która pełni ją do dziś.

Zmianę w strukturze sieci bibliotek przyniosły też lata 90-te. Mocą ustawy o samorządzie terytorialnym Rejonowa Biblioteka Publiczna w Żninie przekształcona została w Gminną Bibliotekę Publiczną, teren jej działania ograniczony został wyłącznie do Gminy Żnin. Oszczędnościowa gospodarka finansowa gminy spowodowała likwidację filii bibliotecznych: w Słębowie (1991), w Żninie - Wschód (1992) oraz w Bożejewicach (1992). Decyzją dyrekcji żnińskiego szpitala zlikwidowana została także filia tam istniejąca (brak pomieszczeń), jednak dzięki przychylności Zarządu Miejskiego wykorzystano zgromadzony w niej księgozbiór do utworzenia nowej filii przy ul. Żytniej 1 (1993). W zasięgu oddziaływania Gminnej Biblioteki Publicznej w Żninie pozostały następujące placówki:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Żninie, ul. Śniadeckich 21 (biblioteka główna)
- Oddział dla dzieci - Żnin ul. Sienkiewicza 4 (umiejscowiony tam w roku 1994)
- Filia Nr 1 w Żninie, ul. Żytnia 1
- Filia w Brzyskorzystewku
- Filia w Gorzycach

Księgozbiór zlikwidowanych filii, w ilości 29909 woluminów, magazynowano w wynajętych pomieszczeniach. Sytuacja taka trwała do roku 1997, kiedy to Biblioteka otrzymała nowy lokal przy ul. Sienkiewicza 4 w Żninie, utworzyła wówczas własny magazyn rezerw.

Lata 90 - te przyniosły starania o zmianę warunków lokalowych biblioteki głównej, które nie spełniały już wymogów placówki kulturalnej tego typu. Po kilku latach zabiegów, decyzją Rady Miejskiej w Żninie , biblioteka otrzymała w użytkowanie budynek przy ul. Sienkiewicza 4. W grudniu 1997 roku po krótkotrwałym remoncie adaptacyjnym, rozpoczęła działalność upowszechnieniową. Ponad 700 m² powierzchni, okazała, przestronna, wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnicy, oddział dla dzieci, sala zbiorów specjalnych, dział opracowywania księgozbioru, przestronne magazyny oraz archiwum stanowią doskonałą bazę i optymalne podstawy dalszego rozwoju tejże placówki.

Okazją sprzyjającą wspomnianemu rozwojowi było ogłoszenie ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku, o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa obligującej władzę nowo powstałych powiatów do tworzenia bibliotek powiatowych. Kilka lat trwały zabiegi o stosowną decyzję w tej kwestii, motywacją były odpowiednie warunki jak i osiągnięcia merytoryczne żnińskiej biblioteki. Ostatecznie, w dniu 8 lipca 2004 roku podpisane zostało porozumienie między Powiatem Żnińskim, a Gminą Żnin. Od 1 października 2004 r. biblioteka rozpoczęła działalność pod nazwą **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie** realizując zarówno zadania gminne jak i powiatowe w zakresie upowszechniania czytelnictwa, dysponując czterema placówkami:

- MiPBP w Żninie - siedziba główna ul. Sienkiewicza 4
- filia biblioteczna nr 1 w Żninie ul. Żytnia 1 (obecnie Aliantów 10)
- filia biblioteczna w Gorzycach
- filia biblioteczna w Brzyskorzyszewku,

obejmując opieką merytoryczną biblioteki publiczne Gminy Barcin, Łabiszyn, Rogowo, Janowiec Wielkopolski, Gąsawa

Działalność upowszechnieniowa

Specyficzną formą działalności biblioteki, wspomagającą jej podstawowe funkcje, jest działalność propagatorska. Ma ona na celu pobudzanie aktywności czytelniczej, a tym samym rozwój czytelnictwa jako formy uczestnictwa kulturalnego w ogóle.

W ciągu 60-ciu lat istnienia Biblioteka współorganizowała i organizowała m. in.:

- obchody 700-lecia Żnina (1963),
- obchody 450 rocznicy urodzin Klemensa Janickiego (1966),
- obchody 200 rocznicy urodzin Jędrzeja Śniadeckiego (1968),
- obchody jubileuszu 50 lat działalności Biblioteki (1995) i wiele innych.

Ciekawą formą działalności propagatorskiej są **wieczory autorskie**. Wiele znanych postaci gościło w Bibliotece m. innymi Hanna Ożogowska (1969), Elżbieta Dzikowska (1979), Edward Stachura (1974), Małgorzata Musierowicz (1993), Maria Łopatkowa (1998) - autorka wielu książek poruszających trudną problematykę wychowawczą młodzieży. Krzysztof Petek, autor książek dla młodzieży (1998, 2003). Nieco innych charakter miało spotkanie z Wandą Chotomską (1998), był to występ kabaretu literackiego. W bardzo wesołej atmosferze dzieci poznały słynną autorkę książek i wierszy dla dzieci, wierszy, z którymi spotykają się nawet w podręcznikach szkolnych. Dużą popularnością cieszyły się spotkania z Martą Fox (2000), autorką powieści dla młodzieży. Były też wieczory z Gerardem Górnickim (2004) poruszającym w swojej twórczości m.in. tematykę Powstania Wielkopolskiego, Bronisławem Dostatnim (1999), Anną Onichimowską (1997) i Danutą Wawiłow (1996), piszącymi dla dzieci, i wiele innych.

Ucztą dla ducha są **wieczory literackie**, kontemplacja poezji i muzyki. Z ciekawszych, które odbyły się w Bibliotece wymienić należy: "Koncert poezji" w wykonaniu Teresy Wądzińskiej (1998), "Pastorałka i kołęda w obyczaj Polaków wpisana" (1999) oraz wieczór poetycki poświęcony Juliuszowi Słowackiemu (1999). Wiersze poety recytował Tadeusz Malak - aktor, reżyser, wykładowca PWST w Krakowie (wywodzący się ze Żnina).

Głównie z myślą o młodzieży szkół ponadgimnazjalnych organizowane były **wykłady tematyczne** z zakresu literatury. Na uwagę zasługują m. in.:

- prelekcja pod tytułem " Poezja współczesna - nobliści ", którą wygłosiła Marta Idzik (1996),
- cykl wykładów dla maturzystów będący skondensowaną i usystematyzowaną powtórką materiału z języka polskiego z zakresu szkoły ponadgimnazjalnej, mianowicie:

- " Epikureizm - katastrofizm - egzystencjalizm " - o wpływie filozofii na kształt epok i literaturę.
- " Nie dopracujemy się nigdy ani urody, ani cnoty polskiej, póki nie ośmielimy się odczytać polskich grzechów " (W. Gombrowicz) - problemy narodowe w literaturze polskiej.
- " Nie ma ucieczki od historii i czasu, w którym żyjemy - jesteśmy zmuszeni do uczestnictwa " (E. Mounier) - literatura wobec problemów przełomu XX i XXI wieku.
- " Rozumieć dzieło, to stwarzać je w sobie na nowo " (A. France) - o umiejętności dostrzegania w dziełach literackich związku z wybranym tematem maturalnym.
- " W kółko kreci się wielu, tańczą nieliczni " (K. Wyka) - kilka rad na temat kompozycji eseju, w którym maturzysta może pochwalić się logiką myślenia i czytaniem.

Organizowane są też **prelekcje dla dzieci**, choćby: "Moniuszko, Chopin - kto to taki?", "Autorzy naszych lektur", "Systemy znaków - wizualne i trwałe przedstawienie myśli" i wiele innych.

Z inicjatywy dyrektora biblioteki, w listopadzie 1998 r., rozpoczął działalność **Klub Podróżnika**. Zrzesza on (nieformalnie) osoby podróżujące po świecie oraz osoby zainteresowane tego rodzaju problematyką. Na co miesięcznych spotkaniach prezentowane są amatorskie filmy wideo dokumentujące wyprawy członków Klubu, zdjęcia oraz pamiątki. Wymieniane są uwagi i doświadczenia, prezentowane prenumerowane przez Bibliotekę czasopisma podróżnicze oraz przewodniki i albumy. Całość odbywa się w sympatycznej, "kawiarnianej" atmosferze. Patronat medialny nad Klubem objęła Gazeta Pomorska. Minęło 10 lat działalności Klubu, a spotkania są wciąż spontaniczne, entuzjastyczne i ciekawe. Bibliotece przybywa pamiątek (podróżniczych) i osób zainteresowanych jej działalnością.

Najpopularniejszą formą zajęć bibliotecznych są **lekcje biblioteczne** - wyrabiają umiejętność korzystania ze zbiorów bibliotecznych wnosząc jednocześnie inne wartości w zależności od proponowanej tematyki. W ciągu roku organizowanych jest ich od kilkunastu do kilkudziesięciu, a z ciekawszej tematyki należałoby wymienić: " Z ortografią na wesoło", " Kłopoty ze słowem staropolskim", " Zwierzęta wszystkożerne", " Odzyskanie niepodległości przez Polskę". Organizowane są również typowe przysposobienia biblioteczne, spotkania omawiające zbiory regionalne oraz dorobek kulturalny regionu itp.

Inną formą propagującą działalność Biblioteki są **wystawy**. W okresie 60 lat istnienia tutejszej placówki zorganizowano ich wręcz niezliczoną ilość, były to wystawy okazjonalne, rocznicowe, tematyczne i inne, zawsze wnoszące sobą zarówno wartości estetyczne jak i wartości duchowe i informacyjne. Z ciekawszych wymienić należy : "Biblioteka w 40 - leciu" (1985), "Zrodzeni z tej ziemi" (1987) - przedstawiająca dorobek naukowy i literacki Żninan, "Ekslibrisy ludzi kultury" (1989), "Rękopisy i pamiątki współczesnych pisarzy polskich" (1986), "O gdym kiedy dożył tej pociechy żeby te książki zbłądziły pod strzechy" (1998) - w dwusetną rocznicę urodzin Adama Mickiewicza, "Przyszłość moja i moje będzie za grobem zwycięstwo" (1999) z okazji Roku Słowackiego, "Ojczyznę moją wszelkimi sposobami ratować..." (2000) - poświęconą 250 rocznicy urodzin Hugona Kołłątaja, "Życie nie daje nam tego co chcemy, ale co dla nas ma" (2000) - poświęcona twórczości Wł. Reymonta, "Dzieje drukarni i wydawnictw żnińskich" (1998), " Działka moje hobby" (wiosna 2004) zawierająca wskazówki dla działkowiczów i wiele innych.

Działalność upowszechnieniowa Biblioteki przyjmuje różnorodne formy. W roku 1999 zorganizowana została **sesja historyczna** (15.01.1999) z okazji 80 rocznicy wyzwolenia Żnina przez Powstańców Wielkopolskich. Prelekcje wygłosili: prof. dr hab. Antoni Czubiński (znany historyk), mgr Magda Bonowska (Instytut Etnologii i Antropologii Kultury w Poznaniu) oraz Leszek Gołębiowski (redaktor Gazety Pomorskiej). W roku 2006 zorganizowano **konferencję popularnonaukową z okazji 250 rocznicy urodzin Jana Śniadeckiego** z udziałem przedstawicieli Litwy (Wilna, Jaszun, Solecznik) oraz grona naukowców uniwersytetów krajowych.

Najwięcej imprez kierowanych jest do dzieci, celem pobudzenia w nich chęci i nawyku czytania, największa jest też ich różnorodność. Organizowane są **konkursy literackie** (np. "Jan Brzechwa i jego twórczość"), **konkursy plastyczne** (rzeźbienie w masie solnej, malowanie różnymi technikami, wykonywanie postaci bajkowych oraz ilustracji do książek itp.), **zabawy słowno - muzyczne, turnieje gier literackich, seanse filmowe** filmów video oraz **wycieczki**(do muzeów, skansenów, kina itp.). Nowością było zorganizowanie, w okresie wakacyjnym 2004 roku, **pikniku** pod hasłem "Raz na ludowo". Uczestniczył w nim zespół folklorystyczny "Pałuczanki" z Białożewina oraz twórcy ludowi (hafciarki, rzeźbiarz, twórczyni

kwiatów bibułkowych). Były konkursy na najładniejszy wyrób ludowy, gości częstowano potrawami regionalnymi (kapustą z grochem, chlebem ze smalcem, drożdżowym ciastem). Impreza miała na celu przybliżenie dzieciom tradycji ludowych i propagowanie regionu. W roku 2006 zorganizowano kilkudniowe **warsztaty dziennikarsko - survivalowe** dla dzieci i młodzieży. Zajęcia prowadził Krzysztof Petek autor powieści sensacyjno - przygodowych.

Interesującą propozycją dla młodzieży są organizowane, w bibliotece, "**Piątkowe spotkania kulturalne**". Celem tych spotkań jest pomoc w samorealizacji młodych ludzi, wzbudzanie zainteresowania kulturą i jednocześnie przygotowanie do uczestnictwa w niej, kształcenie umiejętności poznawania piękna, wskazywanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu.